№ 110 Київ. Середа, 16-го Мая (29 Травня) 1912 р.

Ціна окремого № 3 коп. № 110

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі Велика Підвальна вул. д. 6.
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м	на 1 м
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб, в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шости місяців.

Ціна „Раді" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к, на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статті; більші статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, зважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети віршів редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 20 коп.
після тексту . . . . . 10 коп.
„сторонні повідомлення" . . . . . 50 коп.
За ПЕРШИЙ РАЗ платиться В ДВІЧІ.
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб фірм і закладів, що мешкають, або мають свої Головні контори чи Управи *закордном і скрізь в межах Російської Держави* за ВИКЛЮЧІННЯМ губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, опричь контори „Ради",—*приймаються виключно* в „ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОНТОРѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Л. и Э. МЕТЦЛЬ и Ко. Москва, Мясницкая, домъ Сытова" та в ОТДІЛАХ ТОГО Т.|Д.: „въ Петербургѣ,—Морская 11 Варшава,—Маршалковская 130; Вильно,—Большая 38; Лодзь—Петроковская 1 Парижѣ, -8, площ. Биржи".

Приймається передплата
на 1912 рік
на українську газету
„РАДА"
РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.
Газета політична, економична і літературна.
виходить у Київі що-дня опріч понеділків і днів після великих свят.

„Рада" має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економичного на Вкраїні, в Росії і за-кордоном; друкує фельєтони, а також статті критичні і твори красного письменства.

ДО СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДІ" запрошено визначніші літературні і наукові сили.

„Рада" має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, в Мюнхені, у Відні, в Празі, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначніших містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ" з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.[illegible]	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж першого півріччя.

Пробні №№—безплатно.

Всім передплатникам, що виплатять ЩЕ ШІСТЬ РУБЛІВ буде вислано

„Словник української мови"

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина", премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРІНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО.

Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика-Підвальна вул. д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплата на „Раду" на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Київі: 1) в „Українській книгарні", Безаківська 8, 2) в Книгарні „Л.-Н. В.", В.-Володимирська 28, і 3) в Книгарні Череповського, Фундуклеївська і 4) в крамниці „Час", Театральна пл. 48; у Варшаві в Гр. Степури; в Одесі в крамниці Литвиненка і в україн. книгарні „Діло", Конна, 11; в Катеринославі—Книгарня Лозинської, Проспект; в Мелітополі—Межевая, д. 6. Ессена у д. Залізняка; в Полтаві—Книгарня Маркевича, бульвар Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Вольф; в Харкові—Українська Книгарня, Рибна.

Редактор В. Яновський. Видавець Є. Чикаленко.

Літній театр Київського Купецького Зібрання.
Трупа українських артистів М. САДОВСЬКОГО.
Сьогодня, 16-го травня (мая) виставлено буде весел. комед. на 5 д. Мови, пристосував до сцени М. Садовський. Старе гніздо і молоді птахи
Завтра, 17-го, др. на 5 д. і 6 одм. Кропивницького. Дай серцю волю, за еде в неволю
Квитки продаються з 11 год. ранку до 2-х дня і від 6 до 11 год. вечора. Початок у 8 1/2 год. вечора.
Особи, що взяли квитки в театр, за вхід в сад не платять.
Відповідальн. режисер М. Садовський.

Приймається передплата на 1912 рік на
Літературно-Науковий Вістник
місячник літератури, науки й суспільного життя, що виходить книжками 12—15 аркушів великої вісімки під загальним проводом проф. Мих. Грушевського.
Видає Українсько-Руська видавнича спілка. Редакція й адміністрація (лише для Росії): в Київі, Велика-Володимирська, 28. Адміністрація просить поновляти передплату завчасу. Передплата в межах Росії з пересилкою на пів-року 4 карб., на цілий рік 8 карб. Книжки висилаються раз на місяць; хто надсилає передплату по виході книжки, дістає належні книжки при найблизшій розсилці. На зміну адреси треба присилати 30 коп., при тім треба подавати все не лише нову, але й стару адресу.
Для незаможних учеників і студентів висших шкіл, сільських учителів і учительок, підурядників, робітників і селян передплата на рік 6 карб.

Видавництво „Дзвін"
випустило такі книжки:
1) „Дзвін" збірник І. Ц. 1 р. 10 к.
2) Леся Українка. Твори том І. Ц. 1 р. 20 коп.
3) В. Винниченко. Твори книга IV. Ц. 1 р.
4) М. Вороний. Ліричні поезії т. І Ц. 80 к.
5) Дзвін, збірник II (готують. до друку).
6) В. Винниченко. Біля машини. Опов. Ц. 8 к.
7) Про лихі пошести та як боротися з ними. Ц. 10 к.
8) С. Тодосієнко. Розмова про школу. Ц. 4 к.
9) С. Подолянин. Українець за кордоном і мандрівка в минуле. Ц. 6 к.
10) Б. Лазаревський. Святий город оповідання (друкується).
Головний склад сих видань в книгарні Літер. Наукового Вістн. Київ, В.-Володимирська 28. 6-270-4

Спеціяльна кожно-венерич. лічебниця д. № 16 Михайлівська. Порада 50 к. Пр.: 10—2 дн. та. 7—9 веч. Од 5—7 веч. завідуюч. лічебн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16 Б. Васильківська.

Конфіскату знято!
з нової книжки
Г. КОВАЛЕНКА-КОЛОМАЦЬКОГО
(Гр. Сьогобочного).
„З ЧАСІВ ПОРИВІВ І НАДІЙ".
Продається по українських і инших книгарнях у Київі.
Ціна 40 коп. 3-260-3

Народні українські пісні
УЛОЖИВ ДЛЯ ФОРТЕП'ЯНА
М. Лисенко.
„БЕЗ ТЕБЕ ОЛЕСЮ" . . . . 30 коп.
„ОГНІ ГОРЯТЬ" . . . . . 40 коп.
„КОЛИ РОЗЛУЧАЮТЬСЯ ДВОЄ" 40 коп.
„ЗАКУВАЛА ТА СИВА ЗОЗУЛЯ" (П. І. НІЩИНСЬКИЙ) уложив для фортеп'яна Н. А. АРТЕМОВСЬКИЙ 50 коп.
Склад в книгарні і музичному магазині Л. Ідзіковського у Київі, Хрещатик, 29. 2-280-2

І-ша ЗУБНА лікарня.
Прорізна 10. ПРИ ЛІКАРН ХИРУРГ.

Перший щабель.

У суботу, 12 травня, як-раз напередодні Зелених Свят, Державна Дума ухвалила в першім обміркуванні законопроект про приватні школи. В урядовій редакції й після поправок думської комісії законопроект уявляв з себе звичайний бюрократичний твір, од якого можна було сподіватись більше лихого, ніж доброго. Законопроект у більшій і найважнішій своїй частині наче спеціально був направлений проти здійснення українських домагань, рівно як і проти домагань де-яких инших недержавних національностей. У стислій формі провідну думку законопроекта можна було висловити так: русіфікація инородческої людности власними коштами тієї ж людности. Творці законопроекту наче сумували, що державна школа не досить успішно русіфікує „инородців", і виконання цеї спасенної справи бажалося накласти ще й на приватні школи. А разом з тим малося на думці утворити фікцію національної волі в сфері народньої освіти. Так хитроумно творці законопроекту сподівались і русіфікацію инородців прискорити, і інтереси державної казни захистити, і дешевим коштом здобути Росії славу країни, де всім національностям вільно... до-схочу денаціоналізуватись. Розуміється, користуватись законопроектом в його початковій формі инородцям довелося б одмовитись.

Та сталось щось несподіване. Чи то передвиборчий час так вплинув на октябристів, чи схотіли вони дати хоч маленьку компенсацію полякам за відокремлення Холмщини, чи напередодні весняного свята, свята надії, серця їм помягшали—невідомо. Досить того, що після думського обміркування законопроект зовсім переродився й його тепер пізнати не можна. Викинуто з законопроекта цілу низку яскраво-русіфікаторських пунктів і поправок. Законопроект у початковій редакції установляв, що міста 9 західних губерній не мають права відкривати приватних шкіл, що по-вищих приватних школах виклади російської мови обовязково повинні відбуватись по-російському, що в 9 західних губерніях усі предмети повинні викладатись *українцям*, білорусинам і великоросам *по-російському*, що учителі русскої мови, історії й географії в приватних школах инородческих місцевостей повинні бути великоросійського походження. Усі ці установи відкинуто, разом з де-якими иншими нерусіфікаторськими, але яскраво-реакційними постановами.

У своїй теперішній редакції законопроект про приватні школи має величезне значіння для всіх недержавних націй Росії, а найбільше для нас українців. Мало не всі инші національности Росії здобули право на вжавання своєї рідної мови в державній початковій школі, хоч на протязі перших двох років навчання. Це право досі ще зостається нереалізованим, але колись-таки воно буде здійснене. Тільки українську (та ще білоруську) мову рішучо не допущено в державну початкову школу, хоч те було одною з найбільших несправедливостей третьої Думи. Українство має право сподіватись, що колинебудь ця несправедливість упаде, й українську мову буде урівнено в правах зо всіма „признаними" инородческими мовами. Та „поки сонце зійде"... У всякім разі, в данний момент справа націоналізації державної школи на Україні стоїть на мертвій точці.

І раптом—у наше віконце заглянув промінь світла. Цим промінем являється законопроект про приватні школи в редакції першого думського обміркування. Розділ шостий законопроекту дає право фундаторам приватної школи самим вибірати викладову мову в своїй школі; товариш міністра народньої освіти домагався скасування цього розділу, але Дума його не послухала. Виходить отже, що *українці*, на підставі законопроекту, *мають право відкривати низчі, середні й вищі школи з українською викладовою мовою*. Це право мають муніціпалітети, земства, товариства, громади, парафії й поодинокі особи—розуміється, на свої приватні кошти. Не треба довго думати, щоб побачити, які широкі перспективи відкриває цей законопроект перед українським народом. Коротко кажучи, це перший щабель до повної націоналізації шкільної освіти на Україні.

От невідомо тільки, чи не вломиться цей щабель, коли на нього доведеться стати вдруге і втретє Державній Думі, а згодом і Державній Раді. Не хочеться бути віщунами нещастя, але разом з тим не можемо й не застерігати проти прибільшених сподівань у цій справі. Занадто раптово покладено цей перший щабель і занадто він суперечить усьому сумному укладові нашого життя, щоб він міг не вломитись. А втім—будемо сподіватись.

Петербурзька виставка.

„Ломоносовъ и Елизаветинское время".

Торішня 200-літня річниця уродин Ломоносова спричинилася в Петербурзі до пишної виставки: „Ломоносовъ и Елизаветинское время", що саме тепер відчинилася в Академії штук.

Доба Єлизавети І—то ще пора формування московської культури. Ще недавно застояна на варварських й напів візантійських формах життя Москва пнеться тепер порвати з старою традицією, щоб обігнати своїх західних державних суперників.

Цеї мети Петро царь добував тим, що казав голити бороди своїм темним москвичам та одягав на них німецькі жупанні. Але він ще не встиг зовсім вбрати Москву по европейському і ось вона ще міряє чужі—не на неї шиті убори і при Єлизаветі. Одягає їх, не вміє ступити, почуває себе ніяково.

Це таке загальне враження від Єлизаветинської виставки: Пишність, багацтво виставленого, а з ним і варварство.

Чудові для свого часу утвори західної штуки й поруч з ними неграмотні доморослі писання та наївні лубки; роскішні рисунки театральних декорацій італіянців (Градіці) й при мітивні зародки місцевого театру; багато золота й роскоші на утварі, але бідність на простоту й делікатність у естетиці.

От поруч стоять портрети самої цариці—чужих майстрів і місцеві. Останні підбираються під ту-ж саму італійську чи французьку манеру, але ще невмілою, неповоротною рукою.

В самій Академії штук ще вчили тоді чужинці (Лагрене, Ле-Лоррен й инші). Свого ще не було, і навіть охочих вчитися не доставало.

Те саме було і в тодішній московській літературі та науці. То була ще не наука, бо вона була замовлена наче яка звичайна робота. Через те вона здалася тоді тільки на те, щоб славити царицю, підносити їй адреси, дарунки з величними написами, впоряжати вогняні феєрверки, складати на її честь хвалебні оди. Все це на виставці й представлено.

Той пафос, що так різко виступає в „одах" Ломоносова, був розіллятий у всій атмосфері Єлизаветинського панування. В нім була принада, бо за хвалу часто і добре платили. Через те до Петербургу біжать і чужинці; не зрікаються хвалити царицю й українці, котрим вона вернула гетьмана. Українці врештою як і чужаки захоплюють царицю своєю культурою. До Петербургу як і перед тим викликають українських пастирів, художників (Чернявський), музик. Вони впливають на окруження так само, як і захожі чужинці. Через те Розумовські з штатом своїх приспішників, українські архиреї й придворні священики (портрети їх є на виставці) були теж творцями Єлизаветинської культури (цільний зразок її є перш за все Царське Село коло Петербургу).

І недостача пишности в виставлених на виставці українських не петербурзьких річах тому загальному характерові Єлизаветинського стилю з домінуючими формами рокайлю не перечать, бо ці речі взяті не з палаців, а вивезені допіру но з українських закутків, де потреби в багатих роскошах не було, а було зате делікатне чуття міри і краси. В тій порівнюючій простоті криється власне вся суть тодішньої української творчости. Рококо й тут—лиш тут цей стиль не просто записаний, а перетворений.

Український відділ виставки, на жаль, не так багатий, бо тяжко було тих річей і назбірати, проте промовляє де-що й те, що виставлене. Видко, що за Єлизавети—Україна ще не зовсім була занепала.

Тут ще жива була своя штука: портретна, алегорична (пор. гравюри Г. Левицького, або де-які образи) і релігійна (чудовий образ св. Василія Вел. в українському типі) з особливою манерою письма; була ще своя архитектура й орнаментика, що вже міняла старі свої форми на новітні (палац Розумовських в Батурині та церкви). Була жива ще на Україні і етнографія: українські пані ще вбрані на портретах в свої шлафроки, тоді як Розумовські, Безбородко й инші вже поголили лиця й вбралися по новому.

Порівнюючи з Москвою була жива ще й стара українська наука та друкарське діло. Про перше говорить портрет дідуся Сковороди, про друге—здоровенна шафа, заставлена київськими виданнями з чудесними гравюрами й орнаментом, штучними шкуратяними оправами, прикрашеними позолотистими рисунками, а то і з ріжнобарвними паперовими обкладками, що вражають своїм кольором.

Ці друки, одначе, виставлені не в одних кімнатах з українськими річами, а в бібліотеці для того, щоб дати повну картину тодішнього книгарського діла.

Так само і де-які слуцькі ткані попали на виставці до загального відділу утварів.

Козацьких військових річей на виставці не дуже багато. Є козацькі мортирки й гармати, шабля Кондратьєва, пороховниця, де-які клейноди. Де-що виставлено з документів гетьманської канцелярі, трохи портретів, гравюр та багато фотографій з предметів тодішнього українського мистецтва (образів, гравюр і різьб).

Кімнати, в котрих це все міститься, помальовані українськими (?) орнаментами.

Що до московських експонатів, то тут теж багато й характерного й рідкого: мідяний посуд (вироблений на Сібіру), архангельські різьби з моржової кости (цілі шкатули й шафка), рідке срібло, фарфор імператорського заводу (дуже дорогий), рукописи поморських старовірів, де в заставках і мініатюрах до старих звірячих і плетених елементів домішано модний стиль рококо, набойки і инш.

Відділ штуки живописної дуже багатий. Тут зібрані все чужинці: Лагрене, Лелорен, Лепренс, С. Тореллі, Фонтебассо, Каравакк, Ротарі, Гроота і др.; з росіян лиш Антропов та Рокотов, а з граверів—Чемесов, Соколов, Качалов, Греков. Архитектори теж чужі: Растреллі, Трецінї, Квас, Бланк. За те є типичні церковні образи, серед котрих де-які з'явилися певно з України (св. Катерина, Ів. Предтеча, Ахтирська Б. Матір).

Окрім того, багато де-чого виставлено в відділі військовому, морському. Тут є рисунки гусарів сербських полків, що були на Україні: вони з оселедцями.

В театральному відділі виставлені штучні ескізи декорацій італійського художника Градіцці, дивна рогова музика з окремою трубою для кожного тону, портрети Волкова і Сумаро-

кова, писані українцем Лосенком, та тодішні театральні п'єси.

Нарешті піла здоровенна заля, присвячена Ломоносову, де вкупі представлена й діяльність тодішньої Академії Наук та московського університету. Серед робот Ломоносова виділяються його мозаїки, представлені, одначе, не в оригіналах, а в копіях.

К. Ш.

З газет та журналів.

*** А Савенко випадково натрапив на якогось, як він каже, видатного громадського діяча, що вважає себе за октябриста-націоналіста; в ч. 132 „Кіевлянина" А. Савенко подає розмову з тим діячем про автономії „инородческих окраїн". Ось що казав Савенкові громадський діяч:

„Я—октябрист, бо я—ворог бюрократизму і сваволі і гарячий прихильник прав, оповіщених актом 17-го октября.

Але разом з тим я—націоналіст через те, що я вважаю Росію „русской" державою і переконаний в тому, що „русскій" народ повинен мати пануюче становище в заснованій ним державі. Але з великою частаною програми партії націоналістів я не згожуюсь. Я не розумію, чому націоналісти так бояться „инородческо-окраїнних" автономій. Та й октябристи теж бояться автономій, а їх лідер А. Гучков—навіть карьеру свою почав з рішучого протесту (в ноябрі 1905 року) проти поділу Росії на автономії. Я цих страхів зовсім не розумію. Само собою, ми всі будемо завше обороняти єдність і цілість російської держави. Але хіба дарування инородческим окраїнам провінціальної автономії може загрожувать цілості Росії? Мені здається, що дарування кожній такій області права і можливости жити на свої кошти і своїм розумом, відповідно до своїх місцевих особливостів, тільки зміцнить і надасть сили Росії. Адже ж початок автономії—це тільки дальший розвиток земського самоуправління. Націоналісти раз-у-раз виказуючи себе ворогами петербурзько-бюрократичної централізації і прихильниками ідеї місцевого—городського і земського самоуправління, самі собі перечать, коли виступають проти автономного ладу. Націоналісти в основу всіх своїх політичних міркувань кладуть націю, народ, а в основу всіх своїх надій—віру в великий і талановитий „русскій" народ. Але страх за автономії хіба не есть доказ недовір'я націоналістів до величности і державности „русскаго" народу? От англійці вірять в себе і в свій народ, і вони не бояться инородческих автономій. Своїм колоніям (а наші „инородческі окраїни"—ті ж колонії) вони не бояться давать самі широкі автономії, і це зовсім не погрожує єдности і величности Великобританії: навпаки, це тільки прив'язує, зміцняє Англію з колоніями. Візьміть південну Африку: незабаром після жорстокої війни, яка скінчилась завоюванням Трансвааля, англійці дали бурам широку автономію, і це не тільки не породило ніякого сепаратизму, а, навпаки, в корені вбило сепаратистичні тенденції".

На ці цілком логичні і правдиві доводи октябриста-націоналіста А. Савенко одповідає в своїй статті, але відповідь ця млява, ex officio, хоч і проглядає в ній бажання А. Савенка зміцнить при цій нагоді свою націоналістичну карьеру, як це вдалось колись А. Гучкову. Тільки горе Савенкові, що він рибка, далеко дрібніша за А. Гучкова.

*** Великі, чудові по своїй святій правді і силі слова знаходимо в передовій статті „Снопа" (ч. 20) на вічно пекучу тему—„Нема читача!" Де ж він той читач?

Стихійне українство,—пише „Сніп",—українські маси—вони—вони не можуть читати українських часописів з багатьох причин: у них нема грошей, щоб часопис передплачувати, у них нема грамотности, щоб ті часописи читати і, може, найголовніше, у них нема відомостей і розуміння, що існують на Вкраїні часописи українські. Убожество та темнота оце є дійсні причини, через які маси українські не знають і не читають українських часописів. Але міцно встановлено, що коли пощастить українській часописі де-не-де втрапити до селянської хати, вона стає там дорогим та любим усе сподіваним одвідувачем.

Далеко гірше стоїть справа з свідомим українством. До 1905 року раз-у-раз можна було чути тужні зітхання за українською пресою. О, коли б тільки почала виходити часопись українська, вона б мала десятки тисячів передплатників! Ми б про це всі подбали! А як, справді, почали виходити українські часописи, то зразу голоси змовкли, а передплатників, як кіт напакав. Найбільш росповсюджена по всій Україні часопись має ледві кілька тисячів передплатників.

А про те, не зважаючи на цей сумний стан річей, видавці не спиняють своєї діяльности, хоч вона ніякої користи їм не дає, а тільки прикрости з гори та нарікання із споду.

Що спонукає їх до цього, що підтримує їх на тому тернистому шляху? Віра в те, що своєю діяльністю вони відчиняють широкі видокруги своєму народові, надія на те, що раніш чи пізніш український читач зрозуміє вагу своєї преси і колись таки читатиме свою пресу, й любов, безмежна любов до свого темного, приниженого ледачого, навіть здеморалізованого, проте безконечно любленого народу.

Ця любов—є тією великою силою, тим рушієм, який не дасть упасти українській пресі, не дивлячись на холодні, чи ворожі, чи байдужні відносини українського громадянства.

Нинішні видавці—каменярі преси—уторують своїми руками широкий шлях для майбутньої могутньої української преси".

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 12-го мая.

Головою *Волконський.*

Обмірковується далі законопроект про порядок управління бесарабськими маетками инославних духовних установ і про те, як треба поділити прибутки з цих маетків.

Ст. 12 законопроекта приймається з поправкою докладчика Сінадіно.

Дальші статті приймаються в редакції комісії.

Приймається без обговорень законопроект про переіменування катеринославської гірничої школи в гірничий інститут.

Стемпковський докладує законопроект про заснування сельсько-господарського інститута Царя Петра I в Вороніжі і радить Думі затвердити законопроект.

Граф *Капніст* і *Старицький* тієї думки, що с.-г. інститут краще було-б одкрити в Полтаві ніж у Вороніжі.

Законопроект приймається з поправкою *Волкова*, про збільшення жалування штатним учителям, ассістентам і лаборантам на 300 карб. кожному.

Приймаються два невеличких законопроекти. На черзі голосування проекта закона про роспис 1912 року.

Олексієнко докладує що загальна сума звичайних і надзвичайних прибутків в 1912 р. досягає 3,001,919,261 карб. Чистих, після всіх видатків, зостається 49,794,467 карб., які докладчик радить повернути на викуп 5 проц. позичок 1854 і 1855 років.

Олексієнко зазначає, що Дума має в 1912 році третій бездефіцітний роспис і радить ухвалити проект закона про роспис. (Оплески).

Проект по окремим статтям і весь цілком приймається. Олексієнко сходить з трібуни під оплески центра, оппозиції і націоналистів.

Леонов докладує законопроект про приватні школи, класи і курси.

Гарусевич заявляє, що поляки будуть голосувати за переход до постатейного читання, щоб визволитись од адміністративної сваволі, що є тепер замість закона в Польщі.

Тімошкін визнає, що законопроект який має велике значіння, провадиться контрабандою, серед думської вермішелі.

До статті 1-ої, що встановляє, хто іменно має право одкривати приватні школи, *Парчевський* вносить поправку, щоб таке право було дано всім промисловим підприємствам, щоб не викликати закриття фабричних шкіл.

Тов. мін. народньої освіти *Таубе* заявляє, що право одкривати приватні школи може бути дано тільки приватним громадам і товариствам.

Тімошкін вважає необхідним встановити хоча б мінімальний освітний ценз для тих, хто має думку одкривати приватну школу.

Кс. *Мацеевич* радить дати таке право і парафіям.

Стаття 1-а приймається з поправками мусульман і Мацеевича.

Поправку Парчевського одкинуто, а поправка тов. міністра одпадає.

Більшість дальших статей приймається в редакції комісії з невеличкими поправками Щепкіна, Воронкова і Парчевського.

Поправку Тімошкіна, що радив виключити частину 5-у, 5-ої статті, яка дозволяє одкривати приватні школи для навчання вкупі обох полів, відкинуто.

В статті 6-ій одкинуто поправку тов. міністра, який висловився проти того, щоб тим, хто одкриває приватні школи, було дано право вибірати мову для навчання в своїх школах.

З поради фон-Анрепа виключено додаток до ст. 6-ої, по якому в губерніях західних, південно-західних, сідлецькій і люблинській для росіян, українців і білорусів, инославних і иновірних навчання по усім наукам повинно вестись російською мовою.

До статті 16, що встановляє освітний ценз для завідуючих, учителів і виховувателів, Воронков радить прийняти нову редакцію статті, яка зменшує освітний ценз для нижчих класів середніх і нижчих шкіл.

Докладчик піддержує пораду Воронкова, з умовою, щоб кінець 16 статті було зоставлено в редакції комісії.

Стаття приймається в редакції Воронкова з додатком докладчика. Одкинуто примітку 2-у, яка встановляє, що навчання російської мови, літератури, історії і географії в приватних середніх школах, класах і курсах в місцевостях, де живуть переважно инородці, можна доручати тільки тим особам, для яких материнською мовою є російська.

Приймається порада призначити на цім тижні засідання в середу, четвер і суботу.

Відгуки парламентського життя

До кінця сесії Державна Рада розгляне роспис, законопроект про відокремлення Холмщини, городове „положеніе" в Польщі, страхування залізничих робітників, статут про військову повинність, доклади согласительних комісій про місцевий суд, про страхування робітників і про початкову освіту. До четвертої Думи буде одкладено законопроекти про одпочинок приказчиків, про одповідальність урядових особ, про права заміжніх женщин, також доклади согласительних комісій про віроісповідні проекти, про зміну бюджетних правал і про фінансовий план загальної освіти.

На видатки по виборам в четверту Думу в роспис внесено 550,000 карб.

ПО РОСІЇ.

— **Циркуляр про каторжан.** Головне тюремне управління розіслало цими днями губернаторам і градоначальникам циркуляр про те, як підраховувати строки кари засланцям-каторжанам. Відомо, що каторжанам, яких визнають по слабости здоровля непридатними до каторжних роботъ, каторгу заміняють тюрмою на строк в півтори рази більший, ніж строк каторги. В циркулярі зазначено, що на практиці иноді виникають непорозуміння при рахуванні цих строків, особливо тоді, коли каторжанин визнається непридатним до роботи не при попередньому медичному огляді, а після того, як він одбув уже частину каторжних робот. Головне тюремне правління пояснило, що строк кари тюрмою таких арештантів треба рахувати тільки відносно неодбутого строку каторги, починаючи той рахунок з того дня, коли арештанта визнають до роботи непридатним.

(Рѣчь).

— **Арешти матросів.** Із освідомлених джерел доходять чутки, що арешти матросів, що були зроблені жандармською владою по наказу петербурзького охранного одділу на „Рюрікові" та „Цесаревичеві", стали приводом для гострих непорозумінь між морським міністром Григоровичем і міністром внутрішніх справ Макаровим. Ці арешти викликали взагалі велике незадоволення в морських колах. Там зазначають, що по наказу охранного одділу вже де-кілько разів арештовували матросів, яких врешті доводилось за браком доказів одпускать. Проте такі арешти вражали самоповагу офіцерів: такі арешти кидали тінь на командірів, бо арешти ніби-то доводили про неознайомленість командірів з тим, що діється на судах. Несподівані арешти матросів не давали змоги командірам перевірити обвинувачення, які покладали на їх підвладних. Кажуть, що морський міністр Григорович не крився од предсідателя ради міністрів Коковцева з тим, яке незадоволення у флоті викликали такі вчинки окремого корпуса жандармів і охранних одділів, підвладних міністрові внутрішніх справ. Кажуть, що це питання може бути порушено в одному з найближчих засідань ради міністрів. (Г. М.).

— **„Біла квітка в Росії".** День „білої квітки, який організувала всеросійська ліга боротьби з туберкульозом, пройшов добре в багатьох городах. По справозданням газет, що торкаються 35 городів, всього в цьому році ліга зібрала більше півмилійона карбованців,—значно більше, ніж в минулому році. Просвітня діяльність ліги виявилась в тому, що було розіслано 300.000 листків і 50.000 брошур про туберкульоз. Всього до цього часу ліга одкрила в ріжних городах та містечках 87 одділів. День квітки в цьому році зустрінув з боку адміністрації на місцях всяке відношення. В Саратові, наприклад, 20 апріля була впоряжена туберкульозна виставка, в середніх школах одбулися лекції, а в городських школах, демонстрації з чарівним лихтарем; поруч з цим в Рязані зовсім було заборонено „день білої ромашки", бо визнано його „масонською витівкою".

У Вороніжі два місяці одтягали відповідь на прохання про впоряження „дня". В Нижньому-Новгороді лекторів примусили дати підписку, що вони не належали, не належать і не будуть належати ні до яких нелегалізованих партій і проти-урядових організацій. По „незалежним обставинам" не одбулися лекції в Москві. Одначе треба визнати, що діяльність ліги стає тепер на певний грунт.

(Рѣчь).

— **Депутація прикащиків у міністра торгу.** 11 мая до міністра торгу й промисловости Тімашева приходила депутація од московських і де-яких провінціяльних товариств взаємної допомоги служащих торговельно-промислових підприємств. Депутація клопоталася перед міністром про дозвіл скликати в декабрі цього року 4-й всеросійський з'їзд вищеназваних товариств, в програму якого входило б питання про нормальний одпочинок прикащиків. Крім того депутація підняла питання про заснування постійної ради товариств взаємної допомоги служащих торговельно-промислових підприємств. Тімашев поставився до їх прохання з спочуттям і обіцяв допомагати їм.

— **Статистика позичкової кооперації.** На початок місяця лютого цього року в Росії числилось 14.092 позичкових товариства; з них 5.721 дрібних позичкових товариств, 2.498 позичково-ощадних товариств, 5.760 селянських громадських кас і 118 земських кас. Основний капітал усіх товариств досягав 38 мил. карб.

— **Всякі звістки.** Директор батумської хлоп'ячої гімназії д. Герц, надумавшись організувати пожарну команду із учнів, що рахуються в отряді потішних, звернувся з проханням в управу купити для цієї команди каски. Управа його прохання задовольнила.

Маленький фельєтон.

Іспит.

(*Стара й завше нова історія*).

Інспектор початкових шкіл, Доримедонт Іванович Циркуляров, скінчивши іспит останньої групи Н-ської початкової школи, витер хусткою піт на лобі й знеможеним голосом звернувся до вчителя.

— Будемъ кончать скорѣе. Что у васъ еще?

— Вы хотѣли провѣрить знанія младшихъ группъ,—відповів учитель, підводячись.

— Ага, хорошо. Проводите меня... ну, въ первую, что-ли.

Перейшли до другої кімнати, де сиділо десятків з чотирі селянських дітей і злякано позирали з під лоба на начальство. Перед кожним лежала на парті книжка.

— Что это у васъ? книжки для чтенія? Хорошо... Вотъ... ты мальчикъ... встань! Знаешь какое-нибудь стихотвореніе?

— Знаю.

— Какое.

Хлоп'я, не дожидаючи дозволу, раптом починає торохтіти:

„Честь тому, кто надъ сохою
Спину гнетъ и въ жаръ и въ холодъ" и т. д.

— Погоди, погоди, затараторилъ! —зупиняє учня інспектор, насупившись.—Эка трещишь какъ! Ты понимаешь, что прочелъ?

— Понимаю.

— А что это значитъ: „честь тому, кто надъ сохою спину гнетъ и въ жаръ и въ холодъ",—читає по книжці інспектор.

— Не знаешь, вѣдь. Кто знаетъ? Ты?.. Скажи.

З задньої парти підводиться другий хлопець і заникуючись, пояснює:

— Тето... как мать у хате схилілась до жару, бо ей холодно.

— Что? какая мать? „Надъ сохою", а не „до жару". Ти знаешь, что такое „соха".

— Тето дрючок такой, што в хате под стелю...

— Інспектор з жахом звертається до вчителя:

— Что онъ мелетъ? Какой то дрючокъ, что въ хатѣ подстелютъ?... Удивительно! Дрючокъ подстилаютъ... Садитесь! Читай ты, мальчикъ,—показує інспектор на другого школяра.

Хлопець підводиться й тремтячим голосом починає:

— Я воз-вра-щался съ охоты и шелъ по аллеѣ сада"... и т. д.

— Довольно. Понялъ то, что прочелъ?

— Понял...

— Скажи своими словами.

— Я з охотою пойшел по олею в сад..

— Что? Какую „олею". Ты знаешь, что такое „аллея".

— Знаю: што з семня дѣлають і з свірепи.

— Ничего не розберу. Причемъ тутъ „свирѣпый"?

Учитель поясняє, що школяр під „алеей" зрозумів „олію".

Інспектор починає нервуватись і безнадійно тикає пальцем на дівчинку.

— Прочитай еще ты!.. Вотъ это.

Дівча починає крізь сльози:

— „Рас... туж... туж... ит...ся, рас... пла... чет...ся мл...лладъ—ясенъ соколъ, си...дюч... сидюч...и въ клѣ... лѣ... точ...кѣ, на сереб... реб... сереб... ряной на... шес... шест... оч...кѣ"...

— Довольно. Ну, эта, вѣроятно, ничего не разобрала изъ прочитаннаго,— звертається інспектор до вчителя. Ты поняла, дѣвочка, хоть что-нибудь изъ того, что прочитала.

Дівча мовчить, потім тихо починає плакати. Інспектор махає рукою.

— Страшно неразвиты они у васъ...

— Я прочитаю,—вихоплюється з середини хлоп'я краще за инших зодягнене.

— Ты? Послушаемъ. Читай вотъ это!

Хлоп'я бере книжку й жваво починає:

— „Солнце садиться за тучку. Старикъ-пахарь съ сыномъ возвращаются съ поля" й т. д.

— Разскажи, о чемъ прочелъ.

Хлоп'я переказує прочитане.

— Молодецъ,—повеселішав інспектор.—Чей такой?—питає він учителя.

— Здѣшняго лавочника, великоросса.

— Молодецъ, молодецъ! Садись... Нѣтъ, что ни говорите, а русскія дѣти далеко умнѣе и болѣе развиты, чѣмъ дѣти хохловъ. М-да... великая нація съ великой будущностью. А то... какъ это они?.. да! „олея", „дрючокъ подстелютъ", „свирѣпый"... Ужасно!..

Велика болячка селянина хлібороба.

(*Лист з українського села*).

Картина художника Репина „Конокрадъ" в значній мірі відповідає дійсності. Він намалював того злодія, що краде коні. А цей злодій значно відрізняється між злодіями взагалі. Його професія вимагає незвичайної гостроти очей надто в ночну добу, незвичайної обережности і проворности. Злодій на картині Репина увесь на сторожі і увесь в думці, напружений і захоплений. Він вже не молодий, але ж і не старий—йому вже невпервинку братитись за це діло. Між злодіями взагалі зустрінеш і старого і молодого, а коні крадуть тілько злодії середніх літ, коли людина в найбільшій силі. Нігде між злодіями *організація* не має такої ваги, як між тими, що крадуть коні; нігде не має такого систематичного росподілу ролів, як тут. Найперше йдуть ті, що видають, а далі вже ті, що переправляють, переховують та перепродують крадені коні

Художник, намалювавши злодія, не дав нам ще одної картини—тієї картини, що буває в хаті селянина в ранці, як тільки що виявилась крадіжка коняки єдиної робітниці на цілу сем'ю. Од ляку та почуття втрати так усі й заніміли, у тих, що була в руках яка небудь праця так вона й замерла. Між робочою худобою (надто як вона одна в хазяйстві) та усією сем'єю бувають органичні звязки —за для селянина хлібороба його гнідий, або буланий має таке саме значіння як дитина. Він менше буде жалкувати за помершою дитиною, як за вкраденим конем. Коли в селянина вкрадуть копу жита, або доберуться до комори, він ще не втрачає надії, бере старосту, соцького і йде трусить. Иноді крадіжку витрушують. Инакше діло з покражею коней. Хазяїн вже не покладається на свої сили, бо до світа злодій буває далеко. „В його один шлях, а в тебе десять"—каже звичайно селянин, в котрого вкрали останню коняку. І йому нічого не зостається, як іти до ворожки, щоб вона прикинула на карти. Ворожки в цій справі грають теж значну ролю. Иноді злодії входять з ними в добру злагоду і тоді ворожки стають їм до помочі. Як коні пішли на північ, то ворожка каже, що їх поведено на південь. Коли в селянина немає ніякої надії, ніякого шляху, щоб повернути свою крівавицю, то само собою розуміється, що ворожка за для його останній притулок. Вона в йому підтримає ту віру, котра без цього перестала-б в йому жевріти і життя його було-б ще темніше, як в цей час. Крадіжку коней можна зрівняти тілько з пожежою. Учора ще була коняка, а сьогодня вона неначе в воду впала. Од пожежі можна захистити себе трохи страховкою, а од крадіжки немає ніякого рятунку. Бо доброму злодієві не страшні ніякі замки, ніякі пута, ніякі собаки. Він до цього добірає засобів. Коли починаєш росспитувати селян, то виявляється, що без малого не в кожнім хазяйстві була крадіжка коней. Це ніби якась то така покута, котру повинен понести кожний хазяїн на своїм віку. Міський читач газети, прочитавши звістку про жорстоку росправу з тими злодіями, що крадуть коні, не розуміє психології селянства і обставин життя, що викликають таку жорстокість.

В селянина немає ніякої забезпеки од цього злодійства. Йому доводиться тілько покладатись на волю Божу та ворожок. Репресії та кари звичайне діло не поменшають цього лиха. Але ж побільшення кари за крадіжку коней 3-ю Думою треба поставити її в актів. Бо це такі злодії, що вони розуміють добре ті закони, які до їх стосуються. З десяти крадіжок дай Боже, щоб хоч один злодій поніс кару. Так що й велика кара стає малою. Опріч репресій *зріст культури* серед селянства великий фактор в боротьбі з оцим лихом. Таке-ж саме значіння має і *зріст густини людности*. Великі слободи, де люде живуть гуртом і де панує який небудь громадський лад, найбільше захищені од цього злодійства. Бо люде мають змогу наглядати за життям тих, що не поважають чужої праці і пускаються на такі ганебні засоби боротьби за шматок хліба. За те хуторі надто лісові—це дійсні гнізда оцього злодійства. Там навіть заможні хазяї частенько передержують крадені коні і на цім наживають великі гроші. Бо в наші часи дуже піднялась ціна на робочу худобу. Та коняка, що йшла за півсотні років з п'ять попереду, тепер вже коштує без малого не сотню. Оцей свій виклад про злодійство хуторів ми маємо ілюструвати вказівками з дійсного життя. Як відомо в Херсонщині, в степах, крадіжка коней та переправка краденого в Україні (надто Київщина та Поділля) з давніх давен в великім ходу. Тут навіть злодійські шляхи відомі. Років з двадцять попереду нам доводилося знайомиться з оцими справами в Побужжі. По ліву руч йдуть великі слободи колишньої Аракчеївщини, а по праву невеличкі слобідки та хуторі колишніх кріпаків. В великих слободах оцього злодійства зовсім не чути. За то хуторі—дійсні гнізда крадіжки та передержування краденого. Теж саме ми знаходимо і в південній Київщині. Великі слободи, що роспростерлися на отвертім просторі, дають тілько випадково вказівки на існування тих злодіїв, які крадуть коні. За те місцевість з рідкою людністю, з хуторами в чагарниках та лісках завжди славилась злодійством. Теж саме каже і житомирський справник про прославлені волинські хуторі, як гнізда злодійства. Теж саме доводиться нам казати і про ту країну, де хазяїнуємо в цей час: Отверта місцевість Конотопщини трохи захищена од цього лиха, бо тут люде оселилися теж великими слободами. За те лісові хуторі, що йдуть на північ од Конотопа та хуторі навкруги Ромен—це дійсні гнізда конокрадів та передержування крадених коней. До заколоту 1905—7 років урядники та стражники більше звертали уваги на цих злодіїв. А з того часу, як усе їх пильнування пішло на боротьбу з заколотом,—злодії підняли вуха. І в нас в Конотопщині навіть на очах поліції крадуть коні. В селян найбільше крадуть з пасовиська, а в панів—в дорозі. Зліз верхівець, пішов на станцію, або на почту, а коня тілько й бачили. Крадуть з вулиці, навіть з заїзда. Найбільше ж од цього злодійства достається тим хазяям, що мають добрі коні. Краща культура землі не можлива без доброї робочої худоби, а її не можна держати за злодіями.

Т. Осадчий.

ужасно!.. Мало все-таки успѣли вы съ ними. А впрочемъ и немудрено: звѣревыши какіе-то. А тотъ... лавочника-то... бойкій мальчишка. Сразу видно, что человѣкомъ будетъ... До свиданія, дѣти.

Виходять.

Провінціал.

ПО УКРАІНІ.

у КИІВІ.

† В. К. Високович. 13 мая в 2 г. дня після довгої й тяжкої хвороби помер на 58 році життя відомий бактеріолог і епідеміолог, заслужений професор університета св. Володимира Володимир Костянтинович Високович.

Покійний походив з польської шляхти і був сином ветеринарного лікаря з м. Гайсина, на Поділлі. Скінчив 1-шу харківську гімназію і медичний факультет харківського університета. Служив спершу військовим лікарем на Кавказі. В 1879 р. переїхав в Харків, де незабаром покинув військову службу і почав готуватись на професора. В маї 1882 року він оборонив дісертацію „О заболѣваніи кровеносныхъ сосудовъ при сифилисѣ“ і його принято зверхштатним асістентом при кафедрі патологичної анатомії. Через два роки йому дано наукову командіровку за кордон. В цей час здоровля його дуже погіршало, він був хворий на сухоти. В 1886 році його вибрано приват-доцентом, харківського у-та, а через рік В. К. заступив штатну посаду проректора. Професорську кафедру в київському університеті покійний заступив в 1895 році. Це був найблискучіший період його діяльности. Він брав участь в роботах комісії по вивченню чуми в Бомбеї, в 1899 р. їздив в командіровку в Астраханщину, де з'явились непевні по чумі слабування. Підчас японської війни В. К. командіровано було в Ляоян. В 1907 р. одсвятковано 30-літній ювілей діяльности покійного. З цього року здоровля його ще дужче почало гіршати. В 1911 р. він мусів покинути всі свої обовязки і виїхати в Єгипет лічитись, звідкіля ледві живий повернувся в Київ в початку мая ц. р.

Вчора увесь день на ім'я родичів покійного В. К. Високовича надходили телеграми з висловом спочуття. На труну положено багато вінків. В 2 г. дня одправлено було над труною панахиду; на панахиді були п. начальник краю ген.-ад. Ф. Ф. Трепов, п. губернатор А. Ф. Гірс, професори у-та св. Володимира, представники багатьох медичних т-в, громадських і адміністративних установ, учні покійного і инш.

Ховатимуть В. К. Високовича сьогодня на Байковому кладовищі. Винос тіла в новий костьол в 10 год. ранку.

Обов'язкові постанови. Ще торік в іюлі місяці п. губернатор порадив київській гор. управі проект обов'язкових постанов, вироблений губ. інженером Безсмертним. Постановами цими малось забезпечити населення г. Київа од будівельних катастроф. Зважаючи на те, що управа нічого не зробила з цього приводу, п. губернатор знову порадив управі вжити заходів, щоб проект цих постанов проведено було в життя.

Приїзд артистів художнього театру. Вчора прибули в Київ директор художнього театру В. І. Немирович-Данченко і артист Л. М. Леонідов. Сьогодні приїздить вся трупа.

Нова книжка проф. Екземплярського. Цими днями вийшла книжка проф. Екземплярського під назвою „За что меня осудили?“, де автор викладає свої релігійні погляди і підкреслює їх цілковиту згідність з ученням православної церкви. Тут же надруковано і статтю про погляди Л. Толстого і І. Златоуста на життєве значіння заповідів Христа. Ця стаття послужила головним приводом для увільнення професора Екземплярського.

Штраф на редактора „Двуглаваго Орла“. З наказу п. губернатора редактора „Двуглаваго Орла“ священика Сінькевича за статтю „Запуганая полиція“, надруковану в „Двуглавомъ Орлѣ“ 6 мая, оштрафовано на 250 карб. з заміною арештом на півтори місяці.

Новий клуб. Губернське про товариства й спілки присутствіє дозволило одкрити новий клуб „русскихъ людей.

Закриття клуба „Орелъ“. губернське про товариства й спілки присутствіє на засіданні 12 мая постановило, на підставі розслідувань поліції, закрити клуб „Орелъ“.

Закрито „научно-художественный клубъ“.

Професійні т-ва. Зарегістровано такі професійні т-ва: „о-во рабочихъ по изготовленію одежи“ і „общество по обработкѣ металловъ“.

Вибори в політехнікумі. В суботу 12 мая, одбулось об'єднане засідання агрономичного, хімичного і інженерного оддїлів для вибору професора на вакантну кафедру мінералогії і геології. На оповіщений інститутом конкурс надіслали прохання: заслужений проф. Зайцев, П. А. Тутковський і д. Гамов. Закритою балотіровкою вибрано проф. Зайцева.

Закладини будинків комерційного інституту. На недавно прорізаній Комерційній улиці одбулись закладини будинків комерційного інституту. Як відомо, на цю мету міністерство торгу позичило без процентів 40,000 карб.

Демонстрація. 14 мая місцеві союзники, найбільше члени „Двуглавого Орла“, впорядили демонстрацію. Коло 6 год. вечора на Володимирській горці зібралося душ 50. На чолі юрби були відомий Голубєв і Шиманський. Співаючи патріотичних пісень, юрба, з національними флагами, рушила до пам'ятника Імператорові Олександрові II, а потім по Хрещатику до думи. Тут Шиманський хотів сказати промову, але поліція не дала.

Проходячи коло редакції газети „Dziennik Kijovski“, де кілька демонстрантів пляшками з чорнилом побили в цій редакції вікна.

Потім натовп пішов по Фундуклеївській в Миколаївський парк до пам'ятника Імператорові Миколаєві I, звідтіль по В.-Володимирській в золотоворотський сквер. По дорозі демонстранти розбили 5 шибок в редакції „Кіевской Мысли“.

Поліція веде слідство.

Гряд. В управлінні п.-з. з. надійшли відомости, що в районі шполянської волії пройшов великий дощ з грядом. Коли гряд ростав, пішла велика вода, яка між станціями Шпола й Кисілівка на протязі 4 верст пошкодила полотно, а на протязі 150 сажнів зовсім знесла рельси й полотно.

Германські гості в Київі. 14 мая вранці в Київ прибуло 104 душі германських гостей—членів берлінського т-ва державознавства. На чолі екскурсії—проф. берлинських вищих шкіл Зерінг і д. Аугазен. Між ексурсантами є такі особи: в. о. президента берлинської поліції д. Гавенау, члени палати Гольтшке і Шіфер, генеральний діректор пруських таможень Келлер, губернатор Аахена фон-Зандт, познанський гор. голова Вільме, відомий германський педагог Кершнер і инші особи. Позавчора германські гості одвідали університет, Імператорську Олександрівську гімназію, де були на гімнастичному святі, побували в Лаврі. Ввечері екскурсанти були в купецькому саду. Вчора екскурсанти, розбившись на групи, оглядали город.

Екскурсія. Цими днями в Київ прибуває екскурсія слухачок бестужевських курсів. Приїздить 60 душ.

Сипний тиф. В губернську земську управу надійшли за тиждень відомости про 53 слабування на сипний тиф на Київщині.

З Волині. Експорт масла. Найбільш вивозиться масла з Ровенського повіту; так, що-року з Ровно вивозиться коло 34,000 пуд., потім з м. Рожища—25,000 пуд, Іскорості 16,700 пуд., Житоміра—9,900 пуд., Ковеля 4,100 пуд., Ст. Хроліна 3400 пуд., Полонного 1000 пуд. і Луцка 900 пуд.

З Волині. Буряки. Торік на Волині було засіяно 10.228 дес. заводських і 27.179 дес. плантаторських, а всього 37.407 дес. буряків. Цього року засіяно 11.145 дес. заводських і 22.545 дес. плантаторських, а всього 33.690 дес. буряків. Виходить, що цього року посіяно буряків менше на 5.717 десятин.

Виставки. Починаючи з 1910 року в брацлавському повіті улаштовуються що-річно сельсько-господарські виставки. Виставки улаштовує земство. В цьому році виставка має бути в Брацлаві в августі місяці. На виставці буде оддїл землеустроїтельної комісії.

Горілка. В Подільській губернії за 1910 рік продано горілки на 16,277,450 карб., а в 1911 році на 18,604,119 карб. В 1911 році було прибутків більш 2,327,469 карб. Горілки випито в 1911 році на 274,807 відер більш, ніж в 1910 році.

Суд. В селі Березові, Могилівського повіту, еврейка найняла парубка, щоб той привіз їй з Вербовця горілки. З цим парубком вона послала свого сина і дала йому 25 карб. Парубок підговорив двох других парубків, щоб ті вийшли на зустріч, коли він буде везти горілку і пограбувати його. Ті так і зробили. На другий день їх арештували і вони росказали все, як було діло. Суд засудив: візчика, що підбив пограбувати на 3 роки в тюрму, а 2-х парубків—на $1^1/_2$ роки кожного.

З Чернігівщини. Насильник. В селі Макарові, Глухівського повіту, 53-літній дід Тр. Трапезон, зловив молодицю Косовську і хотів її знасилувати. Вона почала кричать. На гвалт прибіг її чоловік і вбив Трапезона.

Переселення. Не так давно з Чернігівщини дуже багато виїзжало переселенців в Сібір то-що, та більша половина їх поверталась назад, бо в Сібірі погано жити, а ті, що лишились, пишуть до земляків листи, в яких скаржуться на свою долю: холодно і голодно, а вернуться додому ні-нащо.

За землю. Жителі села Андреївки, кролевецького повіту, М. Дуля та Ст. Кілей, посварились за межу. Підчас сварки Кілей взяв сокиру і зарубав Дулю. Цей Кілей це вже вдруге вбив чоловіка. За перше душогубство в 1908 р. він сидів $1^1/_2$ роки в тюрмі.

З Полтавщини. Трамвай. Полтавська городська дума постановила збудувати в городі трамвай господарським способом, доручивши управі зробити облігаційну позичку 1,254,500 карб. Вкупі з цим постановлено не одмовляться од розгляду пропозицій солідних концесіонерів.

День житнього колосу. В Лубнях місцеве сельсько-господарське товариство впорядило 11 мая день „житнього колосу“. За кілько день громадянство було оповіщено про це афішами та відозвами з закликом жертвувать на голодних. Жертвували дуже охоче; „союзники“-ж радили не жертвувати, кажучи, що це збірають гроші на революцію (!!). Зібрано всього коло 1600 карб. Великих жертв не було.

З Харківщини. Наказ. Харківський губернатор одержав із міністерства внутрішніх справ наказ, в якому пишеться, що треба доглядати за урядниками, коли вони бувають п'яні: садовити їх в арештантські камери, бо п'яний та ще й озброєний урядник небезпешний для людей.

Вислано. По наказу харківського губернатора вислано з Харькова інспектора руського страхового т-ва Новицького.

Насилля. Харківський міщанський староста доніс губернському правлінню, що смотритель міщанської богадільні С. Котляров буває часто п'яним і чинить насилля над богадільцями: сажає їх в концер та б'є. Староста прохає оддать Котлярова за ці провини під суд.

Суд. Харківська судова палата розглянула діло молодих хлопців Гальченка та Моншенка, яких обвинувачували за належність до с.-д. партії. Діло розбірали при зачинених дверях. Палата засудила до кріпости: Гальченка на 3 роки, а Моншенка—на 2.

З Катеринославщини. Напад. 11-го мая в дві години ночі до Красно-Григорівської волості приїхало велосіпедами декілька чоловік, озброєних револьверами. Вони поставили коло дверей двох чоловіків на сторожі, а самі влізли в кімнату, взяли 5069 карб. грошей, 36 паспортів і зникли.

Білоруський спектакль. 14 го мая білоруським драматичним гуртком у столовій нижнеднїпровських майстерень буде виставлено пьеси; „Модни шляхцюк“ і „Міхалка“.

Лекція А. Савенка. 16 го квітня в Олександровську в помешканні Народнього дому буде читать лекцію А. Савенко на тему: „Національизмъ, какъ основа единства и величія Россіи“. Запрошено його сюди місцевим національним союзом, на чолі якого стоять Неїжмак та Миргородський. Супрягач Савенка—гр. Бобринський читає в Катеринославі.

Галичина.

(*Од власних кореспондентів*).

Членів товариства „Просвіта“ у Львові вписано в членські книжки від початку істновання товариства і до кінця марта 1912 р. 33.780. Членів, що заплатили вкладку членську за 1911 рік і за р. 1912, було 10.985. У Львові членів, що заплатили вкладку є 533.

З сучасних настроїв.

Виборча вірша.

„На Волині і в Бесарабії духовне начальство, як повідомляють газоти, хоче штрафувати на 100 й на 50 карб. тих священиків, які не схотять взяти участи у виборах“.

Отці-священики й вдовиці непорочні!
Тепер вже маєте ви докази наочні,
Що в наші дні й про вас, забутих, добре дбають:
З одних беруть, а других щедро наділяють.
З одного вистрілу—лічить по меншій мірі—
Зайців убито буде мабуть аж чотирі.
Що перший заєць—то пан-отченька слухняньство:
Заплатить сто, то прокляне своє він панство,
Що полінивсь піти з наказу на вибори—
На шкоду гаманцеві, а собі на горе.
Що другий заєць—то бажанее обрання:
Отець злякається грошового оддання,
То явиться і голос свій, хоч неохоче,
Віддасть тому, за кого вже начальство схоче.
Що третій заєць—то давно й вельми бажана,
Отцям завдячуючи, Думонька слухняна.
А як сиріт, вдовиць Господь не забуває,
И тому, хто дба про них, добро Він посилає,
То ті, пан-отченьків, здадуться певне штрапи
На те, щоб зайця чвертого впіймат за лапи:
Нехай собі газети правлять теревені,
А рай в архиереїв все одно, що в жмені.

Шершень.

Українська музика в французькій школі.

(*Лист з Парижу*).

Доля випадково занесла мене на „семейний“ концерт в муніціпальну школу, на вулиці Дофан. Участниками були почасти самі учні та їх учителі, почасти, очевидно, знайомі педагогичного персоналу. Мабуть і народу стороннього було не дуже густо, крім батьків та близьких родичів учнів, принаймні, таке враження набгав я в часі антрактів, коли діти—хазяї вечора приймали своїх гостей. Отже в програмі вечора—аж надто великого—неждано залунала рідна відома пісня „Віють вітри, віють буйні“, яку співала дівчинка з чудовим сопрано. На безголосну французьку публіку пісня ця зробила дуже велике враження.

Мені, сторонній людині, було це замітно дуже добре. Досить сказати, що заставляли співачку аж тричі повторять цю пісню. Та ж дівчинка—панна Денисенкова (?)—виконала ще і „Щебетушко ти маленька“ Я. Ярославенка, хоч і не з таким, але все-ж таки значним успіхом. Але як ни гарно, особливо для любителя, співала панна, безперечно непорівняно вище стояла гра на фортепьяні проф. Евса. З трьох його річей, українських було дві—власне Людкевича „Заколисна пісня“ та Ф.даловича „З під Рокета“ (коломийка). Це вже була не ділетантська гра, а справжня артистична, з повним опанованням техніки і—здавалося—навіть „духа“ нашої музики.

Не можу сказати напевно, яке враження зробили ці речі на присутніх французів, тільки сусіди мої (в кінці залі) шепотіли один другому! „як чудово! Дуже оригінальна музика: Справжня (!) русска музика!“ Натурально і пан Евс мусів грать скілько разів, здавалося з особливою охотою, принаймні коломийки.

Додам ще, що в кінці вечора якийсь пан, очевидно директор школи, дякував виконавцям за гру, а гостей за одвідання школи, і зазначив, що особливо „приємні хвилі пережили присутні під „чудові“ співи п. Денисенкової (?) та „надзвичайну“ гру проф. Евса, до речі—француза. Що до питання, відки попали ці українські нумері в програму вечора, то, мабуть, причиною цього була присилка львівським видавництвом „Торбан“ своїх музикальних видань де-кому з парижських українців, з ціллю росповсюдження укр.їнської музики серед французів,—у всякому разі, крім „Віють вітри“, всі инші ноти, взяті з видання „Торбана“.

Сергій Бачинський.

За кордоном.

Новий голова французького парламенту.

З телеграм вже відомо, що за голову французької палати депутатів обрано Павла Дешанеля. Новий президент палати родився в 1856 році. Дешанель замолоду був газетним співробітником і працював в „Journal des Débats“, „Temps“ і инш. помірковано—республіканських газетах. В палату депутатів обрано його було перший раз в 1885 році від департаменту Ейр і Луари і з того часу його обірали раз по раз в депутати. В 1896 році він був за товариша голови, а з 1898 до 1902 був головою парламенту. Дешанель належав до консервативних республіканців, але потім оддїлився од них і вступив в гурт лівих республіканців. Як голова парламенту він славився тим, що гарно провадив засідання, казав гарні промови і репліки. В останні часи Дешанель вів в палаті переважно закордонні справи. Чудові його промови одкрили двері Дешанелеві в французьку академію. В політичних прінціпах Дешанель не дуже міцний, що видно з того, що він перебував в кількох партіях. Боротьба за пропорціональну виборчу сістему, в якій Дешанель взяв головну ролю на себе, одкрила йому шлях на вільну посаду голови парламенту. Підчас виборів найсильнішим конкурентом Дешанелеві був морський міністр Делькасе, але він за день, чи за два дні до виборів зняв свою кандидатуру.

Згода церквів.

З Костянтинополя повідомляють, що незабаром має там відбутись зустріч вселенського патріарха з головою болгарської церкви екзархом Иосипом в звязку з скасованням схизми. Це перший крок до згоди церквів після 40-літньої перерви.

Три дні підряд відбувались засідання синоду з приводу цього питання, на засіданнях обмірковувались умови екзарха, на яких він і болгарське посольство згідні прийти до згоди з патріархом.

Патріарх заявив костянтинопільському синодові, що він особисто стоїть за негайне скасування болгарської схизми, що цього хоче й Росія і що буде навіть прислано архиепископа Антонія Волинського, щоб погодити костянтинопольський патріархат з болгарською церквою, але костянтинопольський синод не згожується з умовами екзарха. Через це екзарх звернувся з проханням до патріарха про зустріч їх обох, щоб безпосередньо обміркувать умови і спосіб скасування схизми. Словом, згода болгарської церкви з вселенською тим чи иншим способом мусить настати незабаром.

Про змову проти руминського короля.

З Браїлова-руминського повідомляють, що слідство там про змову проти руминського короля викрило такі подробиці. Арештовано трьох змовців: Трояна Ангела, 19-літнього хлопця, сина купця, Миколу Апряна, служащого в комерційному банкові і Алтера Зайнїга, служащого в гавані. На чолі анархистського гуртка стояв Микола Апрян. Троян Ангел на допиті показав, що замах на життя короля мав бути в цьому місяці підчас подорожі його по Дунаєві. Слідство крім того викрило, що у змовців була конспіративна квартира, де вони збірались для нарад; були ще й инші змовці, але їх не вдалось арештувати. Весь час змовці піддержували стосунки з бухарештськими анархистами. Один з останніх, очевидно провокатор, і видав браїлівських анархистів.

Грошовий крізіс в Китаї.

Китайський уряд не схотів позичати грошей в шости європейських держав, бо вони хотіли заснувать в Китаї свій финансовий контроль; це для китайців образливо і вони одмовились від позики. А грошей дуже треба, бо після усяких скорочень, бюджет дає 297 милійонів таелів прибутку проти 576 милійонів видатків.

Це финансове банкротство Китаю викликає неминуче й політичне банкротство. Депутати палати обвинувачують за все уряд, який дуже зле веде народнє хазяйство.

Останні вісти.

(*З газет та по телеграфу*).

Строк роспуску Д. Думи.

МОСКВА. „Голосъ Москвы“ з певних джерел повідомляють, що Державну Думу розпущено буде 9 іюня.

Інструкція сенаторові Манухіну.

ПЕТЕРБУРГ. Опубліковано Високайше затверджену інструкцію сенаторові Манухіну для розслідування ленських подій. Сенаторові дано право вимагати од урядових центральних і місцевих установ і од всіх установ і особ, що мають відношення до золотих копалень взагалі і до ленських з'окрема, подавати всякі відомости з діловодств, клопотатись перед сенатом про скасування наказів і обов'язкових постанов іркутських генерал-губернатора, губернатора і адміністративних властей; коли ж постанови ці признано буде неправильними, сенаторові дається право припинять виконання цих постанов, поки їх розгляне сенат. Дано право скасовувать наложені місцевою владою кари, заборони жительства і висилку всяких особ, які необхідні для розслідування, роспочинать уголовні переслідування, тимчасово скидать з служби і оддавать під суд должностних особ гражданського відомства в гражданських і військових чинах, виключаючи чинів 4 класа, проти яких переслідування роспочинається згідно з правилами карного судоводства. Про зроблене розслідування сенатор має доложити Його Величности.

З'їзд с. р. н.

ПЕТЕРБУРГ. 14 мая в дворянському зібранні одкрився з'їзд союзників. Прибуло коло 200 душ. З'їзд одкрив граф Коновніцин, після чого предсідателем вибрано члена Д. Думи Маркова 2-го. В привітній промові Марков закликав до боротьби з инородцями. З'їзд розбився на 4 секції.

На ленських копальнях.

БОДАЙБО. Окружний інженер Тульчинський, одержавши од директора гірничого департамента телеграму з повідомленням, що для ревизії призначено сенатора, викликав до себе представників од робітників і всовіщав їх, щоб вони стали на роботу. Робітники сказали, що ставуть на роботу на таких умовах: 1) ленське т-во повинно принять на роботу всих, що з'охотяться стати; 2) до ревизії сенатора нікого не мають права арештувати по справі забастовки; 3) щоб ленське т-во не притісняло і не насміхалось над робітниками, що вони стали на роботу; 4) призначить ревизію з участю інженера Тульчинського і чиновника особливих доручень при губернаторові Майше для огляду шахт, щоб вияснити, при яких умовах доводилось робити до забастовки, бо поки приїде комісія, в шахтах все можуть змінити; 5) не переводить робітників з одної копальні на другу; 6) контракт робиться по перше сентября, після чого ленське т-во зобовязується вивести робітників в Жигалово на кошти т-ва; 7) дать право виборним од робітників радитись і збірати матеріяли для сенаторської ревизії; 8) нікого з робітників не повинні рощитувати без особливо важних причин до кінця ревизії; 9) до кінця ревизії монопольки мають бути закриті; 10) робітникам дається право складать протоколи про всі порушення ленським товариством контракта і закона; 11) збільшити заробітну плату; 12) вичот за харчі підчас забастовки не повинен робитись з заробітної плати, поки ревизія вияснить, хто винен. Крім того, робітники висловили побажання, щоб законодавчим шляхом зменшено було робочий день в вітимській гірничій окрузі. Постановлено також просити сен. Манухіна випустить арештованих виборних робітників.

12 мая судовий слідчий постановив одкопати трупи убитих робітників, щоб вияснити характер ран. Лікарі ленського т-ва свідчать, що тільки 17 проц. фронтових ран, а то все збоку, або ззаду.

12 мая од губернатора надійшла телеграма, в якій робітникам дозволяється виїхати з тайги, але щоб робітників не силували до цього.

Ленське т-во дало свій дім під тюрму. В домі цьому може сидіти коло 100 душ.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. Арештовано 18 трамвайних робітників, запідозрених в тому, що вони належать до забастовочного комітету.

Французьке посольство категорично спростовує чутку, що посол Луї кидає посаду.

З Томська повідомляють, що застрелився томський віце-губернатор Штевен.

З Кишиньова: Почались ювілейні свята з приводу століття з дня, коли Бесарабію приєднано до Росії.

МОСКВА. Літом будуть ревизувати дороги київо-вороніжську, казанську і віндавську.

Арештовано банкира Толстопятова.

В Костромі арештовано прис. пов. Огородникова, кандідата лівих в четверту Думу.

ОДЕСА. Катаючись під вітер човном на морі, утонуло 10 душ.

КРЕМЕНЧУГ. Счинилась пожежа, підчас якої вигорів цілий квартал. Погоріли лісні склади.

ЗА КОРДОНОМ.

Всякі звістки.

ПЕТЕРВУРГ. Австрійський премьер граф Штюрк подав прохання про одставку. Імператор ще не дав одповіді на це прохання.

В Еспанії, в Валареалі, підчас пожежі в сінематографі згоріло коло 80 душ.

В Феці між французьким військом і повстанцями 12 й 13 мая одбулося кілько сутичок. Французи при допомозі артілерії вигнали супротивників з города. З обох боків є вбиті й поранені.

Італійський уряд наказав припинити блокаду о. Родоса.

З Токіо повідомляють, що там страшенно піднялися ціни на рис; це збільшення цін коїть народові багато лиха. В самому тільки городі Токіо закрилися сотні крамниць.

З Рима: В Неаполь прибувають вислані з Турції італійці. У їх немає ніяких засобів для життя. По всій Італії збірають для їх жертви.

Література, наука, уміліcть і техніка.

= Вийшло 6 ч. „Рідного Краю". Зміст: Доля Холмщини. Народні вчителі, просвітителі Холмських українців. М. П—с. Звісточка з Холмщини. Пам'ятки від матері гетьмана Мазепи. Український національний скарб —історично-літературний дослід Олени Пчілки. З Альфреда де-Мюссе — вірш Ф. Петруненка. Ганнине кохання—оповідання Надії Кибальчич. Сонет—Олеся Крамаренка. Паризька весна (з Франсуа Коппе) переклад Кочубеївни. По весні—вірш Т. Р—ка. На Вкраїні. Українське слово й мистецтво. Оповістки.

Малюнки: 4 знімки з дарунків Мазепиної матері.

= „Сніп" ч. 20. Зміст. Передовиця (нема читача!). Пані Х. Алчевська (з нагоди 50-літнього ювилею просвітної діяльности).—Бич-Лубенський: сучасні негативи.—Микола Гедзь.—Spirillum particianum ukrainofilicum (кінець).—З нашого життя.—З Галичини.—З поля літератури й науки.—Ucrainica в чужих виданнях.—Француз про українців і москалів.—Вірші М. Кононенка.

Театр і музика.

— **Літні вистави труппи д. Садовського.** Труппа М. К. Садовського роспочала була свої вистави в літньому театрі купецького саду при дуже несприяючих умовах. Дощова і холодна погода шкодила не тільки матер'яльному успіхові, але й здоровлю артистів; особливе лихо було співцям, вони майже всі перехворіли. Спричинився цьому не мало й сам театр купецького саду, який хоч і „закритий", але мало захищає сцену від протягів і непогоди, а тіснота за кулісами примушує артистів виходити на антрактах дихать свіжим повітрям в спеціяльну садову загороду. Зеленими святами погода була трохи покращала, і привабливе імя найкращої української труппи М. К. Садовського зразу зібрало повнісенький театр. Мені довелось бути на „Вії". Старенька оперетта, обставлена у д. Садовського такими прекрасними артистичними силами, надає особливої цікавости і вабить чудовою сценичною передачею фантастичного сюжету М. Гоголя.

З нових виконавців дуже гарно справляється з рол'ю Халяви д. Івлів. Бездоганні, як і завше, д. Петляш, д. Бутовський. Гарно справляється з рол'ю няньки д-ка Лебедева. Але співцям знов таки шкодить неможливий літній театр: резонансу майже ніякого немає, приходиться все брать силою свого голосу. Проте, уміле художне виконання співочих номерів сприяло успіхові артистів і їм приходилось не раз співати на „біс".

Гарний успіх мали у публіки також д.д. Ковалевський, Левицький, Корольчук і д-ки Полянська і Колесникова. Постановка „Вія" старанна, хори співають гарно. Апофеоз ставиться, як і в зімовому театрі, зо всіма „страхами" і картина виходить дуже ефектною. Ми певні, що труппа д. Садовського, дякуючи таким старанним постановкам і художньому виконанню, завоює широкі симпатії у публіки й на цьому новому місці. А публіка ця дуже відріжняється від тої, що буває у зімових театрах.

А. Вечерницький.

Лист до редакції.

Високоповажний
Пане Редакторе!

Просимо довести до відомости громадянства про ті безчинства на могилі Тараса Шевченка, які уряджує там місцеве канівське парубоцтво. Як нам довелося пересвідчитись—на могилу українського страдника збірається кожного свята місцеве напів'пяне парубоцтво і чинить круг могили і в світлицях „Хати Шевченка" всякі оргії: гармошка, балабайка, гопак, сороміцькі московські пісні; у кожного з тих парубків по півпляшки горілки у кешені, безсоромно розташовуються вони у світлицях і пьють. Собак теж приводять у світлицю. Саме в той час коли з'являються сторонні гості — туристи парубоцтво валом валить у світлицю, займає в шапках місця на покуті та на ослонах. Ці парубки тягнуть до рук книжку для туристів і пишуть там всякі дурниці. Поводяться з великим нахабством і верзуть нісенітниці. Все це роблять ніби по чийомусь наказу. Туристи під шалений згук балабайок та гармошок тільки плечима здвигують.

Місцеві салдати теж мають хату Шевченка за пратон для піятики.

Булат, Чорновенко, Хуторна і Чавченко.

ДОПИСИ.

(*Од власних кореспондентів*).

С. ВИЩА КРАПИВНА, гайсинського повіту (на Поділлі). *П'янство.* У нашому селі є два шинки: казенний і „приватний". Плавом-пливуть у їх люде і несуть туди своє загорьоване добро. То торгували тільки горілкою, а тепер на нещастя почали ще й вино продавати грушеве, яблукове, вишневе та инше, і воно дуже сподобалось селянам. Иноді й у лавці не вистачає. Пснапиваються, а тоді й починаються по селу співи та гуки, кінцем яких звичайно буває бійка. Аж дивитись страшно. Пробував був батюшка всовіщать в церкві, причім сказав раз тим, яких сам часто й густо бачив п'яними, що п'яниці недостойні в церкві бути. А вони й зраділи. Замісць церкви вони йдуть до Бобка (це той, що вином торгує), а як зайшли, то там уже й до вечора. Аж серце болить, коли бачиш, як п'яні валяються в грязюці, на холоді, а дома жінка й діти сидять иноді без хліба. А то прийде додому п'яний чоловік та ще поб'є жінку так, що з тиждень до пам'яти не прийде, а дітей порозгонить.

Що далі, то все гіршим стає це пекло, і немає людини, щоб навернула наших селян на спасенну путь.

—

ВОВЧАНСЬК (на Харьківщині). *Народня освіта.* Вовчанський повіт особливо з усих повітів Харьківщини визначається розвитком шкільної справи. На 200 тис. людности в повіті є 154 земських початкових шкіл, з котрих 37 двохкласових і 40 з 4-хрічним курсом навчання. Такий курс мають завести і по всіх инших школах повіту, окрім самих дрібних шкіл по хуторах, бо там, через мале число школярів, нема рації наймати двох учителів, а при одному довелося б або давати йому аж 4 відділи школи, або приймати школярів не кожного року.

Цього шкільного року по всіх цих школах вчилося 8993 хл. й 4174 дівч., а всього 13167 душ. Більше 400 школярів було в одній школі більше 300 у 3-х, більше 200 у 9, а по всіх инших менше цього числа. Саме тепер по школах ідуть екзамени. На екзамени поставлено 1720 школярів, себ-то 13 проц. Для екзаменів повіт поділено на 9 частин, в кожній 8—20 шкіл з 100—300 школярами. Школярів привозять на підводах в осередкову школу на передодні екзаменів. Сюди ж прибувають учителі тих шкіл, вся шкільна рада й охочі учителі з инших шкіл. Цього разу прибуло навіть кілька учителів з харьків. повіту. Полкові кухні варють страву. Рано й вечіром школярам дають куліш і чай, а на обід борщ та кашу. Учителів теж харчують.

Цікаве явище уявляє з себе цей з'їзд. Школярі пустують собі або вчаться, а учителі страшенно хвилюються. Здається, що то не хлопці та дівчата, а учителі та учительки держать екзамени. Помічено, що як заведено такі гуртові екзамени, то на їх почали ставити краще підготовлених школярів, а не всіх, як було раніше, й рідко вже хто з них не видержить екзамена.

Попереду дається загальний пересказ, тоді діктовка та задача й ин.

В програмі є цікаві питання з відділу, що тут зветься загальним розвитком. Це загальні відомости з життя природи та історії.

Питають і про Державну Думу, і про земство, і про податки, і про суд, і про представників повіту в Державній Думі, й про Толстого та його діяльність. На жаль Шевченко або Україна не згадуються в цих питаннях, а на питання: Хто ми такі? Мусють відповідати: Русскіе, православные крестьяне. Цього року де-яким школам було зауважено, що діти мало відбилися від своєї мови, мало навикли до російської.

—

СТАВРОПІЛЬ—КАВ. *Шкільні справи.* Ще й року не минуло, як громадянство Ставрополя мало клопіт з директором хлоп'ячої гімназії д. Віноградовим за невидачу атестатів 8-му класові та увільнення 120 учнів. Посилали депутації до попечителя округи та міністра народн. осв. і директора переведено. Тепер знову клопіт.

Новий директор під кінець року стурбував громадянство. По його роспорядженню учні, що мали в четверті 2, повинні були за кожну 2-ку відсидіть в карцері по 2 години. Таким чином, хто мав чотирі двойки, сидів вісім годин і т. п.

Хоча карцер не каземат який страшний, а просто порожній клас під „замком"—все ж дуже образив учнів VI та VII класів.

З мая в гімназії відбулося свято „Олімпійських игр". Учні, при тисячном натовпі народу, марширували і робили всякі гімнастичні вправи.

Місцеві городські парафіяльні школи посилають на юльський смотр в Петербург 50 учнів. Рушниці вже виписали і тепер кожен день можна бачить, як діти, під приводом барабанщика та унтера, ходять по городу „форсірованим маршем".

Листування редакції.

Д-ю Один-ві. Зайдіть в контору.

Справочний одділ.

Календарні відомості. Середа, 16-го мая. Прп. Федора освящен., Єфрема, пр. Касіяна і Лаврентія, св. Георгія, єп. митильськ.
Сх. сон. 3 г. 56 хв., зах. сон. 7 г. 57 хв

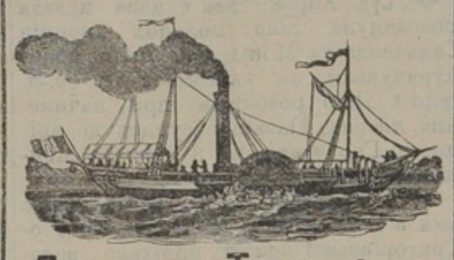

Параходи Товариств:

„Общество Пароходства по Днѣпру и его притокамъ" і „2-е Пароходное Общество по Днѣпру и его притокамъ".
Удержує почтово-пасажирські рейси по оцим водяним шляхам:

1) **По Київо-Катеринославському** два рази на день:
з Київа . . . . 8½ г. р. і 5 г. дня.
„ Катеринославу 5 г. р. і 5 г. дня.
2) **По Київо-Ржищевському** що-дня:
з Київа . . . . . в г. дня.
„ Ржищева . . . . . в 10 г. веч.
3) **По Київо-Гомельському** що-дня:
з Київа . . . . . в 2 г. дня.
„ Гомеля . . . . . в 1½ г. дня.
4) **По Київо-Чернигівському** що-дня.
з Київа . . . 12½ г. д. і 5 г. дня.
„ Чернигова . . 3 г. дня і 7 г. веч.
5) **По Київо-Пинському** що-дня.
з Київа . . . . . в 9½ г. ранку.
„ Пинська . . . . в 9 г. ранку.
6) **По Київо-Чорнобильському** що-дня.
з Київа . . . . . в 6 г. веч.
„ Чорнобиля . . . . в 8 г. утра.
7) **По Київо-Могильовському:**
з **Київа**—по неділям, понеділкам, середам, четвергам і п'ятницям в 2 г. дня.
з **Могильова**—по неділям, понеділкам, вівторкам, четвергам і п'ятницям в 6 г. ранку.
8) **По Могильово-Оршанському**) що-дня.
9) **По Гомельо-Вітковському**)

Редактор В. Яновський.
Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

Дитяча мука „АЛЬПИНА" є найкраща заміна материного молока. Продається в аптек. і аптекарськ. магаз.

Лікарі та Лікарні

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІЛЬ
акушерки **М. І. Дмитрієвої-Лінчевської**
Під догляд лік.-спец. Прийом породіль у всяку пору. Мар.-Благовіщенська 44.

Зуб на лікарня **Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ,** Прорізна 24.
Прийм. лікарі-спец. 9 год. р. до 9 г. в. Пломб. 50 к., вирив. зуб. без болю 1 р. Штучні зуби 1 р.

КВАТИРІ

Готель „Україна" віддає в найм КІМНАТИ по міс. і на добу, недорого. Бульв.-Кудр., 34

ВСЯКІ

П'єси А. Грабини:
1) **„Небувальщина"** жарт на 1 д. ц 25 к.
(Дозволена до вистави безумовно „Прав. Вѣст." № 7 від 10 янв. 1912 р.)
2) **„Дуля"**—мініатюра на 1 дію. ц. 20 к. В українських книгарнях: Київа, Харькова і Одеси.

НОВА КНИЖКА!
Оповідання ПЕТРА ОПРАВХАТИ.
„Народний представник", Ловкобрешенко. Ц. 15 коп.
Продається по всіх українських книгарнях м. м. Київа, Харькова, Одеси та инш. 7-262-6

Вийшла в друку нова книжка:
Г. Васьківський.
ДО ГРУНТУ
збірник.
Ц. 1 руб.
Продається по всіх київських українських книгарнях. 7-246-7

За 100 р. рік зд. дача Бучі, з городом 10 хв. від ст. 1 к і кух. Почта № 283. 2-283-1

7 к. Оселедці 7 к.
КОРОЛЕВСЬКІ НОВОГО ВЛОВУ, ніжного смаку, малосольні 7 к. штука. Маг. „ВАСЬКИНА", Вел. Васильківська 8. 50-221-21

В-во „Нове Життя".
Вийшла нова книжка:
№ 2.
М. ПИЛИПОВИЧ.
„Союзник" ✖ „Союзниця"
ц. 8 коп.
Продається по всих кращих книгарнях Київа, Одеси, Харькова, Полтави. 4-279-3

Приймається передплата на 1912 рік на українську двохтижневу часопись з малюнками
ДНІПРОВІ ХВИЛІ
Рік видання другий.
Виходить у Катеринославі з початку і в середині кожного місяця по такій програмі: 1) Статті про громадські справи: 2) вірші й оповідання; 3) науково-популярні статті про сельське господарство, про промисловість, про старі часи на Україні, про памятки нашої старовини і т. инш.; 4) про українське письменство і про освіту на Україні; 5) останні звістки українського життя у нас і в Галичині; 6) новини нашого письменства; 7) дописи; 8) листування редакції.
Особливу увагу звертають „Дніпрові Хвилі" на ознаки українського життя в Катеринославщині.
Передплата на рік (з пересилкою) 2 руб. 40 коп., на півроку 1 руб. 20 коп., на 3 місяці 60 коп. Кожний номер нарізно 10 коп.
Передплатникам, що заплатили в 1911 році більш як 2 руб. 40 к., злишок зараховується на 1912 рік.
Пробні номері висилаються за дві 7-коп. марки.
Гроші треба посилати на адресу: Катеринослав, Проспект, книгарня М. Лозинської для редакції „Дніпрових Хвилі"; абож; Катеринослав, Московська вулиця, 7. К. Є. Котову
Редактор-видавець К. КОТОВ.

Рідний Край.
Рік видання 7-й.
ЧАСОПИСЬ ЛІТЕРАТУРНА І ГРОМАДСЬКА, З МАЛЮНКАМИ.
Містить: замітки про громадські справи, звістки з життя на Вкраїні й в инших краях, оповідання, пьеси для театру, вірші, відомості господарські, звістки про українські книжки, про театр і инше мистецтво, оповістки.
Малюнки—в часописі: народні постаті, портрети, краєвиди, будинки, вироби, узори. Ноти—в часописі: композиції на українські слова, народні пісні.
„МОЛОДА УКРАЇНА".
Додаток до „Рідного Краю", єдина українська часопись для дітей, з малюнками.
ВИХОДИТЬ 1 РАЗ НА МІСЯЦЬ.
Премія на 1912 рік. річним передплатникам „Рідного Краю"—ЗБІРНИК УЗОРІВ УКРАЇНСЬКИХ.
„Рідн. Край" без „Молодої України"—3 руб., на рік і 1 р. 50 коп. на пів-року; з „Мол. Укр." 4 р. на рік, і 2 р. на пів-року; річна плата за „Рідний Край" з „Молодою Україною" 4 рублі.—За границю—річні ціни на 1 рубель дорожше.
„МОЛОДА УКРАЇНА", без „Рідного Краю"—2 рублі на рік, і 1 р. на пів-року. Ціна за оповістки: 20 коп. за стрічку. Окреме число „Рідного Краю"—12 коп.
Київ, Благовіщенська ул. ч. 101.
Видає обидві часописі О. КОСАЧ (О. Пчілка).

Приймається передплата
на тижневу радикальну, політичну часопись
ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС.
Виходить що-середи.
Передплата на рік для Російської України 3 карб., на ½ року 1½ карб.
Адреса: Галичина, Львів, вул. Коперника ч 16. Lemberg Oesterreich.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на 1912 годъ на новый ежемѣсячный журналъ
„УКРАИНСКАЯ ЖИЗНЬ".
Широкіе круги общества, не только великорусскаго, но въ значительной мѣрѣ и украинскаго, до сихъ поръ проявляютъ крайне недостаточное знакомство съ жизнью 30-милліоннаго украинскаго народа, съ его запросами и нуждами, съ ростомъ его національнаго самосознанія. Въ этой области все еще царитъ путанница нелѣпыхъ, а нерѣдко и вредныхъ предразсудковъ, которые крайне неблагопріятно отражаются на отношеніи къ украинскому національному вопросу даже представителей передовой интеллигенціи. Борьба съ этими предразсудками, разоблаченіе инсинуацій, которыми стремятся скомпрометировать украинское національное движеніе представители современной реакціи, широкое и безпристрастное освѣщеніе интересовъ и потребностей украинскаго народа въ области культурно-общественной и политической, опредѣленіе того мѣста, которое по справедливости должно принадлежать ему среди народовъ Россіи, и выясненіе тѣхъ путей, по которымъ должно быть направлено національное его самоопредѣленіе въ интересахъ полноты развитія его богатыхъ силъ и въ атмосферѣ мирнаго сожительства съ другими народностями,—вотъ чему будетъ по мѣрѣ силъ, служить новый журналъ.
Въ какой степени удастся выполнить эту трудную, но уже давно самою жизнью поставленную на очередь задачу—будетъ зависѣть не только отъ личныхъ усилій редакціи, но и отъ той поддержки, которую она разсчитываетъ встрѣтить со стороны своихъ читателей.
„Украинская Жизнь" будетъ выходить на русскомъ языкѣ въ обычномъ форматѣ ежемѣсячныхъ журналовъ книжками размѣромъ 5—6 печатныхъ листовъ.
Программа журнала: Руководящія статьи по національнымъ вопросамъ. Обзоръ событій текущей жизни на Украйнѣ. Сужденія печати, преимущественно русской и польской, объ украинскомъ вопросѣ. Письма изъ Россійской Украйны и изъ Галиціи. Критическія статьи и литературныя обозрѣнія; библіографія. Украинское искусство. Разныя извѣстія и замѣтки. Отвѣты редакціи на вопросы читателей, относящіеся къ программѣ журнала.
„Украинской Жизни" уже обѣщали свое сотрудничество слѣдующія лица: Брусиловскій И. К., Буда С. А., Бѣлоусенко О., Бѣлоусовъ И. А., прив.-доц. Василенко Н. П., Василько Ан., проф. Волковъ Ф. К., прив.-доц. Грушевскій А. С., проф. Грушевскій М. С., Донцовъ Дм., Дорошенко В., Дорошенко Д., Ефремовъ С. А., Жаботинскій В. Е., Жебуневъ Л. Н., Зализнякъ М., прив.-доц., Кистяковскій Б. А., прив.-доц. Кистяковскій И. А., Кривецкій И., проф. Крымскій А. Е., проф. Коршъ Ф. Е., Лаврентьевъ Д. К., Левицкій О. И., Липинскій В., проф. Лучицкій И. В., Матушевскій Ф. П., Миркинъ Н. Б., Михура А., Науменко В. П., Новицкій А. П., Оберучевъ К. М., Обнинскій В. П., Петлюра С. В., Русова С. Ф., проф. Русовъ А. А., Садовскій В. В., Саликовскій А. Ф., Стебницкій П. Я., Стешенко И. М., проф. Сумцовъ Н. Ф., Филянскій Н. Г., Ярошевичъ А. И. и др.
Подписка принимается въ конторѣ „Украинской Жизни": Москва, Тверская ул. д. 75, кв. 39.
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: на годъ 5 руб., на полгода 2 р. 50 к., на четверть года 1 р. 25 к., съ доставкою и пересылкою. Все изданіе первой книжки разошлось. Подписная плата съ 1 февраля до конца года 4 р. 60 коп. Отдѣльная книжка безъ пересылки 45 к., съ пересылкою 55 к.
Для народныхъ учителей и сельскаго духовенства, а также для учащихся, рабочихъ и крестьянъ допускается, при непосредственномъ обращеніи въ редакцію, льготная подписка: на годъ 4 р., на полгода 2 р., на 3 мѣс. 1 р. съ доставкою и пересылкою.
Издатель и отвѣт. редакторъ Я. А. Шеремецинскій.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трохьсвятительська 5. Телеф. 1069.